

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан

доц. А.В. Сташин

« 12 » січня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СТРАХУВАННЯ

галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність: 051 «Економіка»

освітня програма: «Інформаційні технології в бізнесі»

освітній ступінь: бакалавр

форма навчання: денна

ЛЬВІВ 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Страхування» для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», освітня програма «Інформаційні технології в бізнесі» освітнього ступеня бакалавр денної форми навчання.

30 грудня 2020 р. – 23 с.

Розробник: Гринчишин Я.М., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансового менеджменту

Програма затверджена на засіданні кафедри фінансового менеджменту.
Протокол від 30 грудня 2020 р. № 5/1.

Завідувач кафедри, д.е.н., професор _____ Ситник Н.С.

30 грудня 2020 р.

Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу

Протокол № 6 від 12 січня 2021 р.

ЗМІНИ І ДОПОВНЕННЯ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	Зміни і доповнення до робочої програми	Дата засідання кафедри і номер протоколу	Підпис завідувача кафедри
2020-2021	Відповідно до наказу Ректора про навчання у другому семестрі 2020/2021 навчального року, починаючи з 09.02.2021 р. лекції з навчальної дисципліни «Управління фінансовою санацією» проводяться он-лайн із використанням технологій дистанційного навчання – хмарного середовища Office 365. Практичні/семінарські заняття проводяться в очному форматі.	04.02.2021р. № 7	

© Гринчишин Я.М., 2020 рік
© ЛНУ імені Івана Франка, 2020 рік

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни «Страховання» є цивільно-правові відносини щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій, визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Страховання» є оволодіння теорією і практикою страхування, набуття навиків фінансово-економічної роботи у сфері страхування.

Основні завдання

Основні завдання дисципліни «Страховання» полягають у:
з'ясуванні об'єктивної необхідності, сутності, функцій, принципів і ролі страхування;
висвітленні організації та шляхів розвитку страхового ринку та державного регулювання страхової діяльності;
розгляді умов особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, перестраховання з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду;
вивченні особливостей та шляхів удосконалення фінансової діяльності страховиків.

1.1 Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Макроекономіка	Моделювання економіки
Мікроекономіка	Економічні ризики та методи їх вимірювання
Ризикологія	

1.2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність досліджувати тенденції розвитку страхування за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу	Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях страхування
Розуміння особливостей функціонування сучасного страхового ринку України та зарубіжних країн, його структури	Знати і розуміти теоретичні основи та принципи функціонування страхового ринку
Розуміння особливостей функціонування сучасного ринку перестраховування	Знати механізм функціонування страхового ринку
Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення задач оптимізації функціонування страхового ринку	Володіти методичним інструментарієм діагностики фінансового стану страхових компаній, оцінювати необхідність перестраховування ризиків
Здатність застосовувати знання законодавства у сфері регулювання страхового ринку	Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері страхування
Здатність аналізувати фінансову звітність страхових компаній, визначити їх фінансову надійність	Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
Здатність виконувати контрольні функції у сфері страхування	Знати умови взаємовідносин учасників в різних галузях страхування, вміти розраховувати страхові платежі і суми страхових відшкодувань

РОЗДІЛ 2. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ»

Характеристика навчальної дисципліни							
Шифр та назва галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Освітній ступінь «бакалавр»				Цикл навчального плану вибіркова дисципліна Курс: 3, Семестр: 6			
Спеціальність 051 «Економіка»	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин за ОПП	Кількість аудиторних годин	Лекції	Семіна- рські/ практи- чні	Само- стійна робота	ІНДЗ
Освітня програма «Інформаційні технології в бізнесі»	4	120	48	32	16	50	22
	Кількість тижневих годин		Кількість змістових модулів		Вид контролю		
	3		12		Поточний контроль, екзамен		
Методи навчання	лекції, семінарські (практичні) заняття, самостійна робота, ІНДЗ (творчі завдання), робота в бібліотеці, Інтернеті, розв'язування задач та творчих завдань тощо						

РОЗДІЛ 3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування.
- Тема 2. Класифікація страхування.
- Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка.
- Тема 4. Страховий ринок.
- Тема 5. Страхова організація.
- Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності.
- Тема 7. Особисте страхування.
- Тема 8. Страхування майна.
- Тема 9. Страхування відповідальності.
- Тема 10. Перестраховування і співстрахування.
- Тема 11. Доходи, витрати та прибуток страховика.
- Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії.

РОЗДІЛ 4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Виникнення страхування. Сучасні наукові уявлення про сутність страхування як економічної та історичної категорії, його роль у соціально-економічному перетворенні суспільства та специфічні ознаки страхування, що відрізняють його від інших економічних категорій. Страхування як гарантія безперервності процесу суспільного відтворення.

Основні функції, які виконує страхування, його властивості та суспільне призначення. Принципи страхування. Основна страхова термінологія.

Форми страхового захисту.

Тема 2. Класифікація страхування

Класифікація страхування як форма виразу розбіжностей у формах організації страхової діяльності, об'єктах страхування, спеціалізації страховиків, формах проведення страхування.

Необхідність та основні ознаки класифікації страхування. Основні класифікаційні ознаки страхування: історична, економічна та юридична.

Класифікація страхування за економічною ознакою. Галузі, підгалузі та види страхування. Накопичувальне та ризикове страхування.

Класифікація страхування за формою проведення.

Класифікація страхування згідно директив ЄС.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Поняття ризику в страхуванні. Сутність страхових ризиків, їх основні характеристики. Види страхових ризиків. Оцінка ризику та критерії визначення ціни страхування. Методи управління ризиком. Зміст ризик-менеджменту у страхуванні.

Страхування і перестраховування ризиків як різновид оплаченого трансфера ризику іншій особі.

Поняття, зміст і призначення актуарних розрахунків у страхуванні. Джерела інформації для виконання актуарних розрахунків.

Визначення поняття страхового тарифу, його структури й порядку розрахунку.

Тема 4. Страховий ринок

Поняття та сутність страхового ринку як сукупності економічних відносин між його учасниками з приводу купівлі-продажу страхових послуг, принципи його функціонування. Учасники страхового ринку.

Суб'єкти страхового ринку. Сучасний стан страхового ринку України. Концепція подальшого розвитку страхового ринку України.

Страхові посередники в системі реалізації страхових послуг. Страхові агенти. Страхові брокери. Перестрахові брокери.

Аквізиція. Аквізиційна діяльність. Сутність і завдання маркетингу в страхуванні. Завдання служб маркетингу.

Реклама страхових послуг. Функції реклами у маркетинговому страховому середовищі.

Зміст та основні умови договору страхування.

Тема 5. Страхова організація

Страхові компанії: види та значення. Організаційні форми страховиків. Організаційна структура та управління страховими компаніями. Зміст основних принципів управління страховою компанією.

Класифікація страховиків. Критерії класифікації: за належністю за інституціональною ознакою, за територією обслуговування, за розміром (величиною) статутного капіталу та обсягом надходження страхових платежів. Кептивна страхова компанія.

Мета та необхідність створення об'єднань страховиків. Функції об'єднань страховиків. Ліга страхових організацій України. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Страхові пули.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Необхідність, зміст і значення державного регулювання страхової діяльності. Система методів державного регулювання. Пряма участь держави. Законодавче регулювання. Типи систем страхового регулювання. Основні етапи становлення законодавчого регулювання страхової діяльності в Україні. Страховий нагляд за діяльністю суб'єктів страхових відносин. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. Ліцензування страхової діяльності. Необхідні умови та документи для отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності.

Тема 7. Особисте страхування

Сутність і необхідність особистого страхування. Накопичувальне страхування. Ризикове страхування. Страхування життя. Застрахований. Вигодонабувач. Таблиця смертності. Страхування на випадок смерті. Страхування на дожиття. Змішане страхування життя. Тимчасове страхування. Довічне страхування. Види тимчасового страхування. Викупна сума.

Обов'язкове страхування від нещасних випадків. Добровільне страхування від нещасних випадків.

Медичне страхування та його розвиток в Україні. Способи фінансування охорони здоров'я. Системи соціального медичного страхування. Страхова медицина. Медичне страхування. Обов'язкове медичне страхування. Добровільне медичне страхування. Принципи медичного страхування.

Додаткове пенсійне страхування. Види довічних пенсій. Види додаткового пенсійного страхування.

Тема 8. Страхування майна

Загальна характеристика майнового страхування. Класифікація майнового страхування. Основні умови страхування майна. Страхова оцінка. Системи страхового забезпечення. Умовна франшиза. Безумовна франшиза.

Страхування транспортних засобів і вантажів. Страхування "каско". Страхування "карго".

Особливості морського страхування.

Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Аграрний страховий пул. Об'єкти сільськогосподарські страхування. Страхові випадки. Визначення збитку.

Страхування майна громадян. Дія договору страхування. Страхова сума застрахованого предмета домашнього майна. Надання страхувальникам пільг у практиці страхування. Особливості у розрахунку розміру збитку при страхуванні майна.

Тема 9. Страхування відповідальності

Економічна суть, необхідність та особливості страхування відповідальності. Учасники страхування відповідальності. Ліміт відповідальності страховика.

Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Виплата страхового відшкодування третій особі.

Страхування відповідальності вантажоперевізника. Страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту. Екологічне страхування. Страхування відповідальності товаровиробників та якість продукції. Страхування відповідальності роботодавців за збиток, спричинений здоров'ю їх працівників.

Страховання майна від вогню та інших небезпек. Основні умови страхування.

Ризик у підприємстві та необхідність страхування. Страхування виробничих ризиків. Страхування від перерв у виробництві. Страхування депозитних і кредитних ризиків.

Тема 10. Перестраховання і співстраховання

Необхідність і сутність перестраховання, стан і перспективи його розвитку. Суб'єкти перестраховання. Ринки перестраховання. Вимоги, що ставляться до перестраховання ризиків у нерезидентів.

Методи перестраховання. Факультативне перестраховання. Облігаторне перестраховання. Порівняльний аналіз методів перестраховання.

Форми проведення перестраховальних операцій. Пропорційне перестраховання. Квотні та ексцедентні договори пропорційною перестраховання, їх характеристика, переваги та недоліки.

Непропорційне перестраховання: на базі ексцеденту збитку, на базі ексцеденту збитковості.

Співстраховання та механізм його застосування.

Тема 11. Доходи, витрати та прибуток страховика.

Особливості та принципи фінансово-економічної діяльності страховика. Склад та економічний зміст доходів страховика. Доходи від страхової діяльності.

Зароблені страхові премії як основне джерело доходів страховика. Доходи від перестраховальних операцій. Склад доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Страхова премія, порядок її визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів.

Склад та економічний зміст витрат страховика. Собівартість страхової послуги. Витрати на здійснення страхових операцій. Виплати страхового відшкодування і страхових сум.

Відрахування в запасні фонди або резерви внесків. Витрати на превентивні заходи. Витрати на ведення страхової справи. Інші витрати страховика.

Оподаткування страховиків згідно норм Податкового кодексу України.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Поняття фінансової надійності страховика та її значення. Формування збалансованого страхового портфеля.

Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Статутний і гарантійний фонди страховика. Показники платоспроможності. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності, порядок їх обчислення. Страхові резерви, їх види. Технічні резерви, їх склад та порядок формування.

Призначення і використання фондів в страхуванні, їх роль у забезпеченні фінансової надійності страховика. Запасні, резервні та інші фонди страхової організації.

Обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика. Система управління ризиками страховика.

Оцінка фінансового стану страховика. Значення, завдання та інформаційна база оцінки фінансового стану. Фінансова звітність страхових організацій і її використання в оцінці фінансового стану. Система показників і методи оцінки фінансового стану.

РОЗДІЛ 5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

4.1. Законодавчі і нормативні документи

1. Про страхування : Закон України від 7 бер. 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/435-15>
4. Методика формування резервів із страхування життя : затверджена розпорядженням Державної комісії, з регулювання ринків фінансових послуг України від 27 січн. 2004 р. № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0198-04?lang=ru>
5. Методика формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя затверджена розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 груд. 2004 р. № 3104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05>
6. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вер. 2008 р. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
7. Вимоги до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика : затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 4 лют. 2014 р. № 295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0344-14>
8. Про страхування. Проект Закону України від 06.02.2015 р. № 1797-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53904
9. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 бер. 2015 р. № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
10. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів) : затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 7 груд. 2016 р. № 913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF>

11. Додаткові вимоги до договорів страхування життя : затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 1 черв. 2017 р. № 2172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-17>

12. Вимоги до методики розрахунку викупної суми за договором страхування життя : затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 14 лист. 2017 р. № 4258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0101-18>

13. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : затверджене розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 7 черв. 2018 р. № 850. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0782-18>

4.2. Література

14. Аранчій В. І., Остапенко О. М., Остапенко Т. М. Страховий менеджмент : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2018. 252 с.

15. Безугла В. О., Постіл І. І., Шаповал Л. П. Страхування: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 582 с.

16. Говорушко Т. А., Стецюк В. М. Страхування: навч. посіб. За ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 328 с.

17. Горбач Л. М., Кадебська Е. В. Страхування : Підручник. Київ : Кондор, 2016. 544 с.

18. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.

19. Журавльова Т. О., Дем'янчук М. А. Страхування : навч. посіб. Одеса, 2017. 296 с.

20. Плиса В.Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. Київ : Каравела, 2019. 512 с.

21. Попова Л.В., Марич М.Г., Федішин М.П. Міжнародне страхування: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. 184 с.

22. Русул Л.В. Ризик-менеджмент у страхуванні: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. 83 с.

23. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.

24. Страхування : Підручник. За ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2008. 1019 с.

25. Страхування : практикум: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. За ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2011. 607 с.

26. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посіб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.

27. Ткаченко Н. В. Страхування: навч. посіб. Київ: ЛіраК, 2007. 376 с.

**РОЗДІЛ 6. ГРАФІК РОЗПОДІЛУ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І ВИДАМИ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗА
ОПП**

№ те- ми	Назва тем	Кількість годин за ОПП			Розподіл аудиторних годин		
		Всьо- го	В тому числі		Л	С	ПР
			СРС/ ІНДЗ	АУД			
ЗАЛІКОВИЙ МОДУЛЬ № 1							
1	Сутність, принципи і роль страхування.	7	4/	3	2	1	
2	Класифікація страхування.	7	4/	3	2	1	
3	Страхові ризики та їх оцінка.	7	4/	3	2	1	
4	Страховий ринок.	7	4/	3	2	1	
5	Страхова організація.	7	4/	3	2	1	
6	Державне регулювання страхової діяльності.	7	4/	3	2	1	
7	Особисте страхування.	10	4/	6	4		2
8	Страхування майна.	10	4/	6	4		2
9	Страхування відповідальності.	8	4/	4	2		2
10	Перестраховання і співстрахування.	11	5/	6	4		2
11	Доходи, витрати та прибуток страховика.	7	4/	3	2		1
12	Фінансова надійність страхової компанії.	10	5/	5	4		1
	Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	22	/22				
	Разом	120	50/22	48	32	6	10

РОЗДІЛ 7.КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

7.1. Календарно-тематичний план лекційних занять

№ заняття	Тема та короткий зміст заняття	Кількість годин
1	2	3
ЗАЛІКОВИЙ МОДУЛЬ № 1		
1	Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування. 1. Необхідність і форми страхового захисту 2. Сутність і функції страхування 3. Принципи страхування	2
2	Тема 2. Класифікація страхування. 1. Види класифікації страхування та їх значення 2. Класифікація страхування за об'єктами 3. Обов'язкове і добровільне страхування	2
3	Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка. 1. Поняття та види ризиків 2. Ризик-менеджмент у страхуванні 3. Оцінка ризиків та актуарні розрахунки	2
4	Тема 4. Страховий ринок. 1. Поняття страхового ринку та його структура 2. Страхові посередники, їх роль на страховому ринку 3. Зміст та основні умови договору страхування	2
5	Тема 5. Страхова організація. 1. Організаційні форми страховиків 2. Організаційна структура та управління страховими компаніями 3. Об'єднання страховиків та їх функції	2
6	Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності. 1. Необхідність, мета та значення державного нагляду за страховою діяльністю 2. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні 3. Ліцензування страхової діяльності та контроль за її проведенням	2
7-8	Тема 7. Особисте страхування. 1. Сутність і необхідність особистого страхування 2. Страхування життя. 3. Страхування від нещасних випадків 4. Медичне страхування та його розвиток в Україні. 5. Додаткове пенсійне страхування	4

1	2	3
9-10	Тема 8. Страхування майна. 1. Загальна характеристика майнового страхування 2. Страхування транспортних засобів і вантажів 3. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств 4. Страхування від вогню та стихійних явищ 5. Страхування будівельно-монтажних ризиків 6. Добровільне страхування будівель, що належать громадянам 7. Добровільне страхування майна, що належить громадянам	4
11	Тема 9. Страхування відповідальності. 1. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів 2. Страхування інших видів відповідальності	2
12-13	Тема 10. Перестраховання і співстрахування. 1. Економічний зміст перестраховання та його значення 2. Методи перестраховання 3. Форми проведення перестраховальних операцій 4. Співстрахування та механізм його застосування	4
14	Тема 11. Доходи, витрати та прибуток страховика. 1. Фінанси страхових організацій 2. Доходи і витрати страховика 3. Оподаткування страхових компаній	2
15-16	Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії. 1. Поняття фінансової надійності страховика та умови її забезпечення 2. Страхові резерви 3. Оцінка фінансового стану страховика	4
	Разом	32

7.2. Календарно-тематичний план семінарських (практичних) занять

№ заняття	Тема та короткий зміст заняття	Кількість годин
1	Семінарське заняття № 1 (теми 1, 2)	2
2	Семінарське заняття № 2 (тема 3, 4)	2
3	Семінарське заняття № 3 (теми 5, 6)	2
4	Практичне заняття № 1 (тема 7)	2
5	Практичне заняття № 2 (тема 8)	2
6	Практичне заняття № 3 (тема 9)	2
7	Практичне заняття № 4 (тема 10)	2
8	Практичне заняття № 5 (теми 11, 12)	2
	Разом семінарських і практичних занять	16

7.3. Графік обов'язкових консультацій

№ п/п	Назва розділу, зміст консультації	Кількість годин
1	Консультація з організації та виконання самостійної та індивідуальної роботи студентів	3
2	Консультація з підготовки до семінарських і практичних занять, опрацюванню рекомендованої літератури	2
3	Консультація з підготовки до екзамену	2
	Разом	7

РОЗДІЛ 8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Необхідність і форми страхового захисту.
2. Страховий фонд страховика, чинники створення.
3. Страхування як необхідний елемент ринкової економіки.
4. Історія виникнення та розвитку страхування.
5. Місце страхування в системі економічних категорій та його функції.
6. Еволюція страхування в Україні.
7. Принципи страхування.
8. Класифікація страхування та її значення.
9. Класифікація страхування за об'єктами.
10. Класифікація страхування за юридичними ознаками. Класифікація за формами проведення.
11. Обов'язкове та добровільне страхування.
12. Поняття і види страхових ризиків.
13. Ризик-менеджмент і страхування.
14. Страховий ризик. Критерії визначення страхового ризику.
15. Види ризиків та їх класифікація.
16. Катастрофічні ризики, їх причини та особливості.
17. Класифікація ризиків залежно від сфери діяльності людини.
18. Етапи управління ризиком.
19. Аналіз та оцінка ризику.
20. Тарифна ставка: структура і методи розрахунку.
21. Страховий ринок та його структура.
22. Об'єктивні передумови розвитку страхового ринку.
23. Суб'єкти страхового ринку.
24. Страховий продукт. Концепції страхового продукту.
25. Інфраструктура страхового ринку.
26. Роль посередників на страховому ринку.
27. Функції посередників на страховому ринку.
28. Стан і перспективи розвитку страхового ринку в Україні.
29. Маркетинг у страхуванні.
30. Формування та управління страховим портфелем.
31. Класифікація страхових продуктів у страховому портфелі.
32. Роль реклами в страховій діяльності.
33. Договір страхування. Взаємодія сторін договору страхування.
34. Організаційні форми страховиків.
35. Стратегія страхової компанії.
36. Філія страховика.
37. Ресурси страхової компанії.
38. Рейтингу страхуванні. Типи рейтингу.
39. Органи управління страховою компанією та їх функції.
40. Об'єднання страховиків та їх функції.
41. Кептивні страхові компанії, особливості діяльності.
42. Товариства взаємного страхування, причини виникнення та особливості діяльності.

43. Структура страхових компаній.
44. Необхідність державного регулювання страхової діяльності.
45. Органи нагляду за страховою діяльністю та їх функції.
46. Контроль за діяльністю страховиків.
47. Страхування життя як особливий вид особистого страхування.
48. Умови укладання договорів страхування життя.
49. Змішане страхування життя.
50. Сторони договору страхування життя, їх права та обов'язки.
51. Страхування ренти.
52. Страхування пенсій.
53. Поняття, зміст і основні вимоги до страхових договорів.
54. Права та обов'язки суб'єктів страхового зобов'язання.
55. Процедура підготовки та укладання страхового договору.
56. Вирішення спорів і припинення дії договору.
57. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків.
58. Індивідуальне та колективне добровільне страхування від нещасних випадків.
59. Обов'язкове медичне страхування.
60. Добровільне медичне страхування.
61. Страхування майна на випадок вогню, стихійного лиха та крадіжки.
62. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств.
63. Страхування технічних ризиків.
64. Організаційні форми страхування кредитів.
65. Страхування депозитів.
66. Страхування від втрат прибутку.
67. Страхування транспортних засобів та вантажів.
68. Авіаційне страхування.
69. Страхування наземного транспорту.
70. Страхування вантажів.
71. Страхування майна громадян.
72. Страхування тварин як вид майнового страхування.
73. Страхування домашнього майна.
74. Поняття страхування відповідальності та його види.
75. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
76. Страхування відповідальності перевізників вантажів.
77. Страхування відповідальності роботодавців.
78. Страхування відповідальності виробника за якість продукції.
79. Страхування професійної відповідальності.
80. Особливості екологічного страхування.
81. Сутність і роль перестрахування.
82. Методи перестрахування та форми проведення даних операцій.

РОЗДІЛ 9. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за таким співвідношенням:

- практичні (семінарські)/самостійні/індивідуальна робота – 100% семестрової оцінки. Максимальна кількість – **100 балів**:

практичні (семінарські)/самостійні – 80 балів;

індивідуальна робота – 20 балів.

Підсумкова максимальна кількість – **100 балів**.

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;

- самостійна робота включає в себе самостійне опрацювання питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс або ж були розглянуті коротко, їх поглиблене опрацювання за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу;

- індивідуальну роботу студент виконує самостійно, відповідно до методичних вказівок та визначеного викладачем завдання і терміну;

- ліквідація заборгованості відбувається протягом 2 тижнів після встановленого терміну у дні визначені викладачем. При цьому оцінка знижується на 10 % (якщо заборгованість не була обумовлена поважними причинами), а якщо заборгованість виникла з поважних причин (напр., по хворобі студента) - зниження оцінки не передбачається.

Політика щодо академічної доброчесності:

- списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни студент отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття;

- під час роботи над завданнями, користуючись Інтернет-ресурсами та іншими джерелами інформації студент зобов'язаний вказати джерело, використане під час виконання завдання;

- усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 30%;

- у разі виявлення факту текстових запозичень більше 30% студент отримує за завдання 0 балів і має повторно виконати завдання, які передбачені даним силабусом;

- списування під час виконання завдань заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв);

- мобільні пристрої можуть бути використані лише із дозволу викладача.

Політика щодо відвідування:

- відвідування занять (лекцій, практичних, семінарських занять) є обов'язковим компонентом відвідування;

- за об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік, карантин) навчання може відбуватись в дистанційному

режимі. за погодженням із керівником курсу студент може презентувати виконані завдання під час консультації викладача;

-студент, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті;

студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

9.1. Таблиця оцінювання знань та компетентностей студентів

Поточний контроль								Індивідуальна робота студента	Разом
Теми/бали									
Теми1	Тема 2	Тема 3	Тема 4, 5	Тема 6, 7	Теми 8, 9	Тема 10, 11	Теми 12, 13		
10	10	10	10	10	10	10	10	20	
80									100
100									

9.2 Система нарахування рейтингових балів та критерії оцінювання знань студентів

№ з/п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Бали рейтингу	Максимальна кількість балів
1. Бали поточної успішності за участь у семінарських, практичних заняттях			
<i>Критерії оцінки практичних робіт</i>			
	- практична робота виконана у зазначений термін (за розкладом), у повному обсязі, без помилок і зарахована	9-10	
	- практична робота виконана у зазначений термін (за розкладом), у повному обсязі, зарахована, але є помилки	7-8	
	- практична робота виконана у неповному обсязі, або (та) з порушенням терміну її виконання, або (та) при наявності значних помилок, і зарахована при умові її доопрацювання	5-6	
	- виконання пропущеної без поважних причин практичної роботи, або повторне виконання не зарахованої практичної роботи	2-4	
	- практична робота не виконана, або не зарахована	0-1	
<i>Критерії оцінки семінарських занять</i>			
	- повна відповідь на питання , розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання; знання усіх необхідних для розкриття змісту питання категорій та законів; правильне розкриття змісту категорій та законів, механізму їх взаємозв'язку і взаємодії; здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки та узагальнення; уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення; демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;	9-10	

<p>використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів останніх подій в управлінні фінансовою санацією;</p> <p>знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних актів, обов'язкове посилання на них під час розкриття питань;</p> <p>знання функцій страхових установ, їх ролі при вирішенні проблем, які ставляться у конкретному питанні.</p>	
<p>порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, указаних вище (якщо він потрібний для вичерпного розкриття питання);</p> <p>при розкритті змісту в цілому правильно за зазначеними вимогами все ж таки студентом допущені помилки під час використання цифрового матеріалу, посилання на конкретні історичні періоди та факти, неточності у формулюванні термінів і категорій, проте з допомогою викладача він швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді.</p>	7-8
<p>порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття двох з пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання);</p> <p>одночасно мають місце обидва типи недоліків, які окремо характеризують критерії щодо 4 балів;</p> <p>відповідь малообґрунтована, неповна;</p> <p>студент не знайомий з законодавчими матеріалами щодо розвитку страхового ринку;</p> <p>студент лише з допомогою викладача може зрозуміти та виправити свої помилки.</p>	5-6
<p>порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття трьох чи більше пунктів указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання);</p> <p>одночасно мають місце два чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерії 3 балів;</p> <p>у відповіді відсутні належні докази і аргументи, зроблені висновки не відповідають загальноприйнятим, хибні;</p> <p>характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів суть питання чи не знає правильної відповіді;</p> <p>Допущені грубі помилки і студент не може їх виправити.</p>	2-4
<p>характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів суть питання чи не знає правильної відповіді;</p> <p>Допущені грубі помилки і студент не може їх виправити.</p>	0-1
2. Індивідуальна робота студента (ІНДЗ)	
розгорнутий, вичерпний виклад змісту питань; опрацювання необхідних нормативно-правових актів; використані матеріали періодичних наукових видань; посилання на опрацьовані джерела при висвітленні питань; використані матеріали з практики страхового менеджменту.	20
порівняно з виконанням роботи на найвищий бал не зроблено одного з перелічених пунктів указаних вище	17-20
робота недостатньо обґрунтована, використані матеріали лише підручника	14-16
робота виконана не в повному обсязі, використані матеріали лише підручника	11-13
індивідуальна навчально-дослідна робота не виконана	1-10
	0

9.3 Таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами

Оцінка ECTS		Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
			Залік
A	Відмінно	90-100	зараховано
B	Дуже добре	81-89	
C	Добре	71-80	
D	Задовільно	61-70	
E	Достатньо	51-60	
FX	Незадовільно	21-50	не зараховано
F		0-20	не зараховано (без права перездачі)

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється відповідно до Положення про контроль та оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Бали	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка
90-100	Студент демонструє повні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі дисципліни «Страховання», правильні і обґрунтовані дає відповіді. Вміє використати теоретичні положення дисципліни в практичних розрахунках, аналізувати та зіставляти дані і робити правильні висновки. Приймає активну участь на семінарських/практичних заняттях, дискусійних моментах лекцій та у науковій роботі (конференції, круглі столи, наукові семінари, публікація статей).	Високий Студент повністю відповідає фаховим, предметним компетентностям та програмним результатам з дисципліни «Страховання»	Відмінно/ (А)
81-89	Студент добре володіє матеріалом, що відповідає програмі дисципліни ««Страховання», робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній Студент відповідає фаховим, предметним компетентностям та програмним результатам з дисципліни «Страховання», однак під час відповідей може допускати незначні неточності.	Добре (В)
71-80	Студент в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідає програмі дисципліни «Страховання» робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати при вирішенні типових практичних завдань, але допускає окремі неточності. Помилки у відповідях/ розв'язках/ розрахунках не є системними. Знає характеристики основних положень, що мають визначальне значення при	Достатній Студент відповідає фаховим, предметним компетентностям та програмним результатам з дисципліни «Страховання», однак на додаткові питання з теоретичних положень та практичних завдань відповідь не чітка і не повна.	Добре / (С)

	проведенні практичних занять та виконанні індивідуальних / контрольних завдань.		
61-70	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений програмою дисципліни «Страховання». Розуміє основні положення, що є визначальними у курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усунути після зауваження викладача.	Середній Студент частково відповідає фаховим, предметним компетентностям та програмним результатам з дисципліни «Страховання» та забезпечує достатній рівень відтворення основних положень дисципліни	Задовільно / (D)
51-60	Студент має певні знання, передбачені в програмі дисципліни ««Страховання», володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами відповідає та теоретичні питання та пояснює правила вирішення практичних/розрахункових завдань дисципліни.	Середній Студент частково відповідає фаховим, предметним компетентностям та програмним результатам з дисципліни «Страховання» і є мінімально допустимий рівень знань у всіх складових навчальної програми дисципліни.	Задовільно / (E)
21-50	Студент може відтворити окремі фрагменти з курсу ««Страховання», однак працював він пасивно, його відповіді під час семінарських та виконанні практичних завдань в більшості є неправильними, необґрунтованими. Розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутнє.	Низький Студент відповідає окремим фаховим, предметним компетентностям та програмним результатам з дисципліни «Страховання», однак не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни «Управління фінансовою санацією».	Незадовільно з можливістю повторного складання / (FX)
0-20	Студент повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни «Страховання». Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.	Незадовільний Студент не відповідає фаховим, предметним компетентностям та програмним результатам з дисципліни «Страховання» і не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.	Незадовільно з повторним вивченням / (F)

РОЗДІЛ 10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчально-методичне та наукове забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу з навчальної дисципліни включає:

- державні стандарти освіти;
- навчальні та робочі навчальні плани;
- програму навчальної дисципліни;
- робочу програму;
- семестровий план лекційних, семінарських, практичних занять;
- плани семінарських (практичних) занять і методичні рекомендації щодо їх проведення з навчальної дисципліни;
- завдання для самостійної роботи студентів і методичні рекомендації щодо їх виконання з навчальної дисципліни;
- завдання для виконання індивідуальної науково-дослідної роботи студентів і методичні рекомендації щодо їх виконання з навчальної дисципліни;
- засоби діагностики знань та умінь студентів (збірник тестових завдань) з навчальної дисципліни;
- конспект лекцій;
- законодавчі та інструктивно-методичні матеріали;
- підручники і навчальні посібники.

РОЗДІЛ 11. МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Методи активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
Проблемні лекції	
<p>Лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів щодо конкретної проблеми.</p> <p>На лекціях використовуються матеріали для наочної презентації та технічні засоби навчання.</p> <p>При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, на які лектор відповідає сам, не чекаючи відповідей бакалаврів.</p>	<p>Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування.</p> <p><i>Проблемні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і функції страхування 2. Принципи страхування <p>Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка.</p> <p><i>Проблемні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ризик-менеджмент у страхуванні 2. Оцінка ризиків

Робота в малих групах

<p>Робота в малих групах на практичних заняттях дозволяє структурувати його за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей, тісний взаємозв'язок усіх учасників і настроїв на розв'язання проблеми.</p>	<p>Робота в малих групах при проведенні оцінки фінансової надійності страхової компанії (практичне заняття за темою 12)</p>
---	---

РОЗДІЛ 12. РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Ресурси мережі Інтернет	Ресурси мережі факультету управління фінансами та бізнесу
<p>Ресурси мережі Інтернет</p> <p>1. Нормативні акти України: http://www.nau.kiev.ua/</p> <p>2. Законодавство України: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index</p> <p>3. Національний банк України: https://bank.gov.ua/</p> <p>4. Ліга страхових організацій України: http://uainsur.com/</p> <p>5. Міністерство фінансів України: https://minfin.com.ua/</p> <p>6. Форіншурер – Інтернет-журнал про страхування: https://forinsurer.com/</p> <p>7. Страхування України – Інтернет-проект: https://www.ukrstrahovanie.com.ua/</p>	<p>Програма навчальної дисципліни; Робоча програма; Семестровий план лекційних, практичних занять; Конспект лекцій; Плани семінарських (практичних) занять і методичні рекомендації щодо їх проведення; Завдання для самостійної роботи і методичні рекомендації щодо їх виконання; Завдання для індивідуальної роботи студента (індивідуальні навчально-дослідні завдання) і методичні рекомендації щодо їх виконання; Засоби діагностики знань та умінь студентів (збірник тестових завдань);</p>